

De Nederlandsche Dialectstudie in 1930

door Dr. L. GROOTAERS,
Docent aan de Universiteit te Leuven.

I. **Bibliographie.** — In deze *Handelingen* verscheen het jaarlijksch overzicht van L. GROOTAERS, onder den titel: *De Nederlandsche Dialectstudie* in 1929 (1).

Bij het ter perse gaan van deze bijdrage verscheen een *Repertorium voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde I* (1930) uitgegeven door de Rijksc commissie voor advies in zake het bibliotheekwezen (2). Hierin komt een afdeeling *Taaigroepen* voor (5. Dialecten. 6. Beroepstalen, enz.); in het tweede deel (Letterkunde) werden ook de titels van in dialect geschreven stukken in een afzonderlijke rubriek opgenomen.

II. **Publicaties van algemeenen aard.** — Het tijdschrift *Eigen Volk*, waarvan in het vorige overzicht de geboorte werd begroet, heeft in 1930 weer een groot aantal opstellen gebracht meestal van de hand van dialectliefhebbers: deze vormen niettemin waardevol materiaal voor verder onderzoek en houden tevens de belangstelling voor de volkstaal gaande. De voornaamste van deze bijdragen worden hieronder afzonderlijk vermeld.

(1) *Handelingen van de Commissie voor Toponymie en Dialectologie*, IV, 231 vg.

(2) Groningen, Wolters. 1931, 73 blz.

De *Dialectencommissie der Koninklijke Akademie van Wetenschappen* te Amsterdam, welke in 1926 is ingesteld, heeft slechts in 1930 een aanvang kunnen maken met haar werkzaamheden. De secretaris, die met ingang van 1930 in functie trad, bezocht de Zuidnederlandsche en Duitse dialectcentrales en phonetische laboratoria en legde de commissie een werkplan voor (1).

Volledigheidshalve vermelden we de vier korte bijdragen van R. GHESQUIÈRE over *De Kenmerken van het Westvlaamsch* (2). De schrijver wenscht vooral de voortreffelijkheid van zijn streektaal als litteratuurtaal aan te toonen.

III. Klank- en vormleer. — Dialectmonographieën over de klankleer worden een zeldzaamheid: ook is het werk van L. GROOTAERS en J. GRAULS, *Klankleer van het Hasseltsch Dialect* (3) niet een vrucht van de laatste jaren. Het werd in 1914 door de Koninklijke Vlaamsche Academie met goud bekroond, maar kon wegens allerlei oorzaken slechts in 1929 ter perse gelegd worden.

Voor Nederlandsche dialectologen is van belang het zeer zaakrijke boek van E. ROTH, *Nordfriesische Streifzüge Laut- und wortgeographische Studien. Mit einem Exkurs über den Prozess des i-umlauts der Velarvokale im Germanischen* (4). Vooral het in den ondertitel genoemde hoofdstuk (blz. 109-151) over den i-umlaut verdient onze

(1) Deze gegevens zijn ontleend aan het *Verlag van de Dialectencommissie over 1930*. Deze bestaat thans uit: J. H. KERN, voorzitter, H. T. COLENBRANDER, J. VAN GINNEKEN, N. VAN WIJK, C. G. N. DE VOOYS, J. SCHRIJNEN, M. SCHÖNFELD, L. KAISER, penningmeesteresse, S. HOOGWERF, H. J. E. ENDEPOLS, P. SIPMA, P. J. MEERTENS, secretaris.

(2) *Biekorf*, XXXVI, 19, 211, 282, 332.

(3) *Uitgave van de Koninklijke Vlaamsche Academie*. 1930.

(4) *Lunds Universitets Arsskrift*, N. F., Avd. 1. Bd. 25. Nr. 6. 161 blz.

aandacht. Terecht wordt de moeilleeringstheorie als de eenig mogelijke verklaring genoemd (1).

In lossen verband tot de dialectstudie staan de volgende korte opstellen, die we echter niet onvermeld mogen laten : A. A. VERDENIUS, Over mogelijke spelvormen onzer *j*-pronomina in Mnl. en XVIIe eeuwse taal (2); DEZ., *Iets uit de geschiedenis van de bilabiale w in het Nederlands* (3); W. DE VRIES, *Naar aanleiding van bilabiale w* (4); DEZ., De verkleinuitgangen (Nalezing) (5), met Naschrift (6). Onder den titel *Eenige Zoeklichtstralen op het Kortrijksch dialect*, zet J. SOETE in 1930 zijn opstellenreeks voort over allerlei verschijnselen uit klank- en vormleer, die hij op geestig-vulgariseerenden toon, maar op wetenschappelijken grondslag verklaart (7).

IV. **Dialectgeographie.** — Met vreugde begroeten we het verschijnen van den *Dialectatlas van Zuid-Oostvlaanderen* door E. BLANCQUAERT en H. VANGASSEN (8); hij vormt de tweede van een reeks Nederlandsche dialectatlassen, die onder leiding van den eersten der genoemde dialecto-

(1) « Die lösung des germanischen *i*-umlautsproblems liegt in wirklichkeit in den ausföhrungen van *Dantzigs* beschlossen » zegt schr. op blz. 146 en bedoelt de behandelingen van de gemedialeerde vocalen van Nederl. *handje*, *mondje*, enz. (in *Archives néerl. de phon. expér.*, IV, 1929, 60 vg.). We wijzen er op dat zulke vocalen voor de eerste maal werden beschreven (en als « niet vast », d. i. als weifelend tusschen *a* en *e* werden bestempeld) door L. GOEMANS, in *Het Dialect van Leuven* (*Leuv. Bijdr.*, II, 1897, blz. 6-7). De aldaar gebruikte spelling *ä* en *ö* kon den oningewijden lezer aan echte umlautsvocalen doen denken; ze zijn echter alleen maar in hun tweede gedeelte gepalataliseerd.

(2) *Tijdschr. voor Nederl. taal- en letterk.*, XLI, 97 vg.

(3) *De Nieuwe Taalgids*, XXIV, 79 vg.

(4) *Ibid.*, XXIV, 130 vg.

(5) *Tijdschr. voor Nederl. taal- en letterk.*, XLI, 277 vg.

(6) *Ibid.*, XLI, 279 vg.

(7) *Zonneveelde* (*Driemaand. Orgaan van den Oud-Leerlingenbond der Rijksmidd. School te Kortrijk*, IV, 12 vg., 30 vg., 50 vg.).

(8) Uitgegeven bij De Sikkell, Antwerpen.

logen, wordt bewerkt. Deze atlas bevat weer evenals zijn voorganger (Klein-Brabant) het volledige opgenomen materiaal in den vorm van dialectteksten; hierbij komen 150 kaarten. De ervaring opgedaan bij de bewerking van den *Atlas van Klein-Brabant* is natuurlijk ten goede gekomen aan deze uitgave: hierover wordt in de leerrijke inleiding al het noodige medegedeeld. Het uiterlijk van de teksten en van de kaarten is ook technisch zeer verbeterd.

De problemen door G. G. KLOEKE's *Expansie* op den voorgrond gebracht werden ook in 1930 nog verder besproken: W. DE VRIES publiceerde het slot van zijn uitvoerig opstel over de uu-*Expansie* (1), waarop G. G. KLOEKE onder den titel *Naar aanleiding van de huis-muiskaart* (2) nog een kort wederwoord schreef; J. LEENEN diepte de diphthongeeringsproblemen uit op Limburgsch gebied en leverde onder den titel *Van « Muis » naar « Maus »* (3) een waardevolle aanvulling bij KLOEKE's werk.

Op woordgeographisch gebied vermelden we L. GROOTAERS en J. L. PAUWELS' studie over *De namen van het Onze-Lieve-Heersbeestje in de Zuidnederlandsche dialecten* (4). Dit insect heeft zich bij de linguïsten en folkloristen altijd in een groote populariteit mogen verheugen: ook in Zuid-Nederland is het aantal benamingen verbazend groot.

Terloops weze aangestipt dat de woordgeographische studie over *De « kaan » in de Zuidnederlandsche dialecten* van dezelfde schrijvers, reeds in ons vorig overzicht vermeld (5), thans ook overgedrukt werd in n° 8 (1930)

(1) *Leuv. Bijdr.*, XXII, 29 vg. en 85 vg.

(2) *Ibid.*, XXII, 114 vg.

(3) In deze *Handelingen*, IV, 165 vg.

(4) *Ibid.*, IV, 141 vg.

(5) *Ibid.*, IV, 235.

van de *Mededeelingen der Zuidnederlandsche Dialectcentrale*. In ditzelfde n^r alsook in het *Bijblad der Leuvensche Bijdragen* (2) werd een vragenlijst (n^r 15) gepubliceerd onder den titel *Dialectgeographisch onderzoek over Bloemnamen*. Feitelijk komen er ook namen in voor van verschillende niet-bloeiende planten; dit geschiedde om redenen van practischen aard. E. BLANQUAERT doet in *De Nieuwe Taalgids* (3) een beroep op Noordnederlandsche hulp om zijn materiaal over *De Nederlandsche Dialectnamen van den Spin, den Ragebol en het Spinneweb* aan te vullen (4).

Ten slotte is het wellicht niet overbodig hier een opstel van historischen aard te vermelden, dat eenig licht kan werpen op de ontwikkeling van de Zuid-oostnederlandsche dialectgrnzen, namelijk CH. DUBOIS, *Influence des chaussées romaines sur la frontière linguistique de l'Est* (5).

V. **Woordenschat.** — In de eerste plaats moet de bedrijvigheid van de *Zeeuwsche Vereeniging voor Dialectonderzoek* ten zeerste geprezen worden. In 1930 werden de nummers 2 tot 8 van het *Vereenigingsnieuws* uitgegeven, ieder een vragenlijst van een honderdtal woorden bevattend. De Juni-aflevering bevat tevens de notulen van de Jaarvergadering.

J. GRAULS bespreekt op uitvoerige wijze de verschillende vormen van een twaalfstal Hasseltsche voornamen (6); hij vestigt speciaal de aandacht op den overgang van eigennaam tot soortnaam, die vele voornamen hebben doorgemaakt.

(1) XXII, 2 vg.

(2) *Dialectgeografiese rondvraag, De Nieuwe Taalgids*, XXIV, 97-98.

(3) Zie deze *Handelingen*, III, 209-228.

(4) *Revue belge de philologie et d'histoire*, IX, 455 vg.

(5) IV, 98 vg.

(6) *Iets over de Hasseltsche voornamen, Handelingen*, IV, 220.-173

J. JACOBS geeft een uitvoerige bespreking van het Koningsberger Herbarium en toont aan dat de meeste hierin voorkomende plantnamen als « Oudwestvlaamsch » kunnen geïdentificeerd worden.

In *Zonneweelde* (1) begint J. SOETE een tweede reeks opstellen, ditmaal over den woordenschat: het eerste heeft hij betiteld: *Volksleven en Volksspraak I. De Kortrijksche maag en haar taalkundig maagschap*. Het geldt vooral de dialectwoorden voor keukengereedschap.

Ten slotte vermelden we een reeks kleine lexicographische bijdragen verschenen in *Eigen Volk* en in *Biekorf*. We kunnen alleen schrijver en titel noemen. In *Eigen Volk* (IIe jaarg., 1930) vinden we: G. J. KLOKMAN, *De taalschat van den Gelderschen Achterhoek* (blz. 45-50); A. JONK, *Westfriesch* (blz. 50-53); L. A. DIELEMAN, *Woorden uit het Land van Axel* » (blz. 53-55); G. J. KLOKMAN, *Meikersen* (blz. 56-57); W. J. L. VAN ES, *Okkerman-Akervent (watergeest), Okkernoot-Akerneut* (blz. 72-74); M. H. VAN DE VEN, *Over enkele nog veel gebruikte Zaanse woorden* (blz. 107-110); J. CORNELISSEN, *Dialectstudie* (blz. 119-122); K. ZWART, *Volkstaal in de Graafschap (Ruuralo en omstreken)* (blz. 234-240).

In *Biekorf* (XXXVIe jaarg., 1930) vermelden we F. D.'s stukje over een paar woorden uit de Westvlaamsche weverstaal onder den titel *Van de Beerwijte* (38 vg.) en vooral de interessante lexicographische bijdragen tot de kennis van de Westvlaamsche strandfauna van de hand van J. DE LANGHE, *Kooteiers en kaartebollen* (blz. 15 vg.) en *Rateldutsen en saatsébollen* (blz. 368 vg.). We hopen dat deze uitstekende kenner van dit zeer speciaal gebied zijn materiaalverzameling zal voortzetten.

(1) *Verlagen en Meded. van de Koninklijke Vlaamsche Academie*, 189-209.